

fig indtil efter Souverainetetens Indførelse, — det bliver jo netop iaar to hundrede Aar siden, at Landets Regjering paa Grund af den uforsonlige Strid af Misundelsen og Mistroen mellem de forskjellige Samfundsklasser tilsidt ikke vidste nogen anden Udvei end at tage Magten til sig. Jeg skal da nu tillade mig at anføre et Par Vidnesbyrd fra Reformations-tiden, der efter min Formening synes at godtgjøre, at man af Menighedernes Deelagtighed i Valget af deres Præster ikke forhen har sporet nogle saagjennemgribende, heldbringende Frugter, som man fra en vis Side nu ubetinget synes at vente. Det er mærkeligt, at paa en Tid, hvor Reformationsaanden netop maa tænkes at være stærkest fremtrædende, klages der i de Niber-Artikler, der ere fra 1542, over, at det „tidt og ofte skeer, at hvilken Person, som haver meest Slægt eller Venner i et Sogn, den bliver Sognepræst, hvad enten han er dueligt eller lærd dertil eller ei“, hvorfor det bestemtes, at indirecte Valg derefter skulde finde Sted; men at dette heller ikke har afgjort Sagen, at det i den Henseende virkelig er vedblevet at gaac som hidtil, at, som det siges, den, der havde meest Slægt eller Venner i et Sogn, blev Sognepræst, uden Hensyn til hans Duellighed eller ikke, det kan til Exempel skjønnes af den Maade, hvorpaa en heel Familie i lang Tid har beholdt det samme Sognekald. Det er saaledes f. Ex. Tilfældet med Barløse Sognekald i Thy, der gik fra Fader til Søn fra Reformationen til Aaret 1616. I Gamtofte bestod Præsterækken fra 1537 til 1701 bestandig af Søn og Sviger søn. I Gjedsted i Nørrejyland holdt Familien Brasen sig Mand for Mand i Kalder indtil 1699. Og det skulde dog være mærkeligt, om det blot skulde være kirkelige eller patriarchalske Hensyn, der i en saa lang Aarvække have gjort sig gjældende. Deri viser sig ogsaa klart, at en aldeles verbøslig Belivillie for den afdøde Præst gjorde sig gjældende, at Hensynet til hans efterladte Enke eller Datter i saa Henseende blev det afgjørende. Der er altfor hyppig foregaaet Valg, hvor man har ladet sig lede af den Betragning, at man kunde, som man sagde, conservere Kalder for Enken. Man har fra den Tid, da Tydskerne for et Par Aarhundreder

siden vare her i Landet i Christian den Fjerdes Dage, en curiens Beskrivelse, hvori han saaledes siger: „Døer en Landsbypræst i Danmark, ægter Enken en anden Præst, som dog ikke tør tiltræde sit Embede før kongelig Stadfæstelse“, og at dette ikke var en saa aldeles fordreiet Beskrivelse af Tilstanden her i Landet, som vi ellers kjende Exempler nok paa, fremgaaer deraf, at en af Biskopperne selv i Aaret 1661 udtrykkelig siger: „at Valgmændene næsten ene raadførte sig med Enken og spurgte hende, om hun var fornøiet med Candidaten.“ Det synes dog, at det protestantiske Princip her har tabt sig aldeles i Kalderrettens Udøvelse, idet der ikke blot tages et aldeles verbøsligt Hensyn, men der bliver nu endog taget Hensyn til en Person, nemlig Enken, der er den, der søger Embedet, selv uvedkommende. Det er naturligtvis ingenlunde min Mening, at aldeles de samme Misligheder i de samme Former og paa samme Maader skulde fremkomme under den nye Tingenes Tilstand, men det forekommer mig, at noget lignende paa andre Maader og under andre Former nu let kan tænkes muligt; thi naar man siger, at efter Lovforslaget skulde Præsterne præsenteres for Menigheden, vil jeg dog minde om, at det kirkelige Liv dengang vel ogsaa havde større Indflydelse end nu, idetmindste var det neppe dengang Tilfældet, hvad den ærede Forslagsstiller nu vilde gjøre gjældende i den forrige Session, at al Sagen til Kirken var saa godt som ophørt. I en anden Henseende kunde man maaskee ogsaa fremhæve, at i vore Dage løber det politiske Liv saaledes ved Siden af det kirkelige, at det kan befrygtes, at ved saadanne Valg vil det ene slynge sig og foregrene sig ind i det andet; forhen var der jo ikke Tale om et saadant politisk Liv som nu, ved Siden af det kirkelige.

Efterat jeg har fremhævet den ene Side, hvorpaa hine Misligheder, jeg har omtalt, vise sig, skal jeg ogsaa tillade mig at gjøre opmærksom paa, hvorledes de ogsaa fremtræde paa den anden. Der er mange Vidnesbyrd derom baade i vor kirkelige og verbøslige Lovgivning, men da jeg ikke her tør trætte det ærede Thing, skal jeg blot i al Northed minde